

Täysistunto

Keskiviikko 23.11.2022 klo 14.02—22.34

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 295/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia aikaa. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.07 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän esityksen muutosehdotukset työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin liittyvät Ukrainasta sodan myötä paenneiden työllisyyden edistämiseen sekä Työkanava-nimisestä osakeyhtiöstä annettuun lakiin. Lisäksi lakiin ehdotetaan aiemmasta sääntelymuutoksesta johtuvia teknisluontoisia muutoksia.

Lakiehdotuksessa esitetään, että kokeilualueen kuntien asukkaita olisivat myös kunnassa asuvat tilapäistä suojelua saavat henkilöt. Uutta ehdotettua asiakasryhmää ei koskisi edellytys kotikunnasta kyseisessä kunnassa, joten tilapäistä suojelua saavat voisivat siirtyä kuntakokeilujen asiakkaiksi nykyistä nopeammin. Nykyisen sääntelyn mukaan kuntakokeilujen asiakasryhmään kuuluvat maahanmuuttajat ja vieraskieliset, joiden palvelun asiantuntijuus on pääasiallisesti siirtynyt työ- ja elinkeinotoimistoista kuntiin, mutta asiakkuus edellyttää lisäksi, että henkilöllä on kotikunta kyseisessä kunnassa.

Työkanava Oy puolestaan sitten on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva osakeyhtiö, jonka tehtävänä on edistää osatyökykyisten siirtymistä avoimille työmarkkinoille. Tässä lakiehdotuksessa esitetään, että kokeilualueen kunnalla olisi oikeus tehdä päätös asiakaidensa Työkanavaan työllistymisen edellytyksistä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan päätöksen voi tehdä vain työ- ja elinkeinotoimisto. Ehdotettu muutos selkeyttäisi nyt kuntakokeilujen roolia Työkanava Oy:hyn työllistämisessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä maaliskuuta 2023 — käsittääkseni 23. [Arja Juvonen: Kyllä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

16.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, todellakin lain on tarkoitettu tulevan voimaan 1.3.2023.

Tämän lakiesityksen tarkoituksenaan on edistää Ukrainasta Suomeen saapuneiden ihmisten työllisyyttä eli heidän, jotka ovat Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan joutuneet pakenemaan, ja totta kai lähtökohta asialle on hyvä. Myös täällä lausuntopalautteessa asiaan suhtaudutaan myönteisesti.

Mutta haluaisin nostaa esille resurssikysymykset liittyen tähän kuntakokeiluun. Työllisyyden kuntakokeiluhan käynnistyi vuonna 2019, ja sain silloin viestejä henkilöiltä, jotka toimivat, työskentelivät siellä työllisyyspalveluissa, ja he olivat aivan kauhuissaan siitä nopeudesta, millä paineella he joutuivat oppimaan uutta. Ihmisiä tähän kuntakokeilun piiriin tuli paljon erilaisine palvelutarpeineen, ja he kysyivät, miten täällä voidaan ylipäänsä toimia, kun ei ole resursseja ja ihmisillä on hyvin paljon erilaisia tarpeita, joita pitäisi huomioida, kun heitä työllistetään.

Eli ongelmallista on ylipäänsäkin katsottuna laajassa kuvassa se, että työvoimapaalveluissa on jatkuva resurssipula ja resurssihaaste, kun käynnissä on lukuisia erilaisia työvoimapaalveluihin kohdistuvia uudistuksia. On siis erittäin tärkeää, että jotta muiden asiakkaiden palvelut eivät heikentyisi, niin hallitus osoittaisi kunnille lisäresurssitarpeita vastaavan rahoituksen elikkä täysimääräisenä. Tämä on se huoli, elikkä kannan suurta huolta niistä työntekijöistä, jotka lähtevät sitten näihin haasteisiin kiinni ja auttamaan ja etsimään sitä mahdollista työpaikkaa ja sitä, että pystyy tähän yhteiskuntaan juurtumaan ja työllistymään, koska ukrainalaisissa on paljon ihmisiä, jotka haluavat oikeasti tehdä täällä töitä.

Ja vielä tästä lausuntopalautteesta: Täällähän mainitaan näin, että ”suuressa osassa resursseista esitettyjä lausuntoja vaikutusten arvioinnissa laskentaperusteena käytettyä arviota asiakkaasta per työntekijä on pidetty ylimitoitettuna, koska laskelmassa on huomioitava asiakasryhmän erityiset palvelutarpeet”. Juurikin tämä on erittäin tärkeää, että ei työllistetä eikä aiheuteta liiallista painetta niille henkilöille, jotka nyt sitten lähtevät tätä kuntakokeilua viemään siellä työkentällä eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.11 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä on käsittelyssä nyt ukrainalaisiinkin liittyvä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on todella kamalaa kuultavaa ja nähtävää, ja kyllä kaikki tuki on Ukrainan puolella minunkin mielestäni.

Mutta haluaisin ihan nostaa esille, että tässä viikonloppuna juttelin erään yrittäjän kanssa ja oli puhetta näiden ukrainalaisten työllistämisestä ja näistä, ja hän nosti myös esille sen, mitenkä tätä kontrolloidaan. Jatkossa se on kuitenkin varmasti hyvä — vaikka siellä on ahkeria ihmisiä, ei aina kaikki ole mennyt ihan niin kuin on suunniteltu. Kuinka sitä kontrolloidaan ja kuinka raportoidaan siitä, mitenkä nämä asiat ovat jatkossa järjestyneet? Ihan tämmöisiin myös kannattaisi kiinnittää huomiota, ja pyytäisin ministeriltä, että myös sitten tämmöiseen vaihtoehtoon jatkossa enemmän kiinnitettäisiin huomiota. Totta kai pitää seurata, kuinka se asia etenee. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

16.12 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on aiheuttanut pahimman Euroopan sisäisen pakolaisaallon sitten Jugoslavian hajoamissoitien. Lokakuuhun mennessä Suomeen on saapunut yli 40 000 sotaa paennutta ukrainalaisia, joille on myönnetty tilapäistä suojelua. EU:n tilapäisen suojelun direktiivi on mahdollistanut sen, että suojelua on voinut saada rajatulle joukolle nopeasti. Tilapäistä suojelua saaville ei kuitenkaan ole pääsääntöisesti annettu kotikuntaa Suomessa, koska he eivät täytä kotikuntalain saamisen edellytyksiä. Kotikuntamerkinnän puuttuminen on aiheuttanut ongelmia tiettyjen palveluiden ja etuuksien saamisessa, sillä ne on sidottu kotikuntaan. Yksi näistä palveluista on työllisyyden edistämiseen liittyvät palvelut. Ukrainalaisten kotoutumisen, elämisen ja hyvinvoinnin parantamiseksi hallitus ottaa tavoitteekseen purkaa esteitä näiden palveluiden saamiselta. Tilapäistä suojelua tai muuta oleskelulupaa hakee ne voisivat jatkossa siirtyä työllisyyden kuntakokeilujen piiriin jo ennen kotikuntaoikeuden saamista. Tämä esitys parantaa ukrainalaisten työllisyyttä ja myös heidän hyvinvointiaan ja elämäänsä täällä Suomessa, kun he pääsevät tiiviimmin kiinni osaksi suomalaista arkea ja yhteisöjä.

Arvoisa puhemies! Tilapäistä suojelua saavien työllisyyden esteitä on purettava myös sen takia, että Suomea vaivaa paha osaajapulaa. Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan noin 40 prosenttia palvelualan yrityksistä kärsii työvoiman heikosta saatavuudesta. Suomeen saapuneista ukrainalaisista vajaat 6 000 on ilmoittautunut työttömiksi työnhakijoiksi. Ukrainalaiset eivät missään nimessä ratkaise Suomen rakenteellista osaajapulaa, mutta on täysin järjetöntä estää motivoituneita ja halukkaita ihmisiä tekemästä töitä täällä Suomessa, etenkin, kun samaan aikaan Suomessa näyttää pula työntekijöistä vain pahenevan.

Suurin este työllisyydelle on byrokratia. Tähän hallituksen esitys puuttuu osuvasti. Toiseksi pahin este on kielitaidon puute. Tämä ongelma on ratkaistavissa järjestelemällä työtä työntekijälle sopivaksi. Tätä pitäisi tehdä muutenkin Suomessa enemmän, jotta saamme työllisyysasteen kohti 80 prosenttia. Lisäksi on muistettava sosiaalinen arvo, jonka ukrainalaiset työntekijät työpaikoilleen tuovat. He tuovat työpaikalle oman osaamisensa, oman kielitaitonsa ja omat työtapansa, jotka voivat parhaimmillaan hyödyttää sekä koko työyhteisöä että yrityksen liiketoimintaa. Kenenkään työnteko ei saa jäädä kiinni byrokratiasta, ja siksi näitä esteitä on päättäväisesti purettava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

16.15 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Nyt on tullut selväksi, niin kuin edustaja Juvenenkin jo puheessaan sanoi, että se resurssipula siellä kuntakokeilussa on todella suurta ja se rahoitus ei riitä yhtään. Tätä viestiä on tullut.

Yksi syy siihen on kanssa se, että meillä on samaan aikaan ollut tämä aktiivimalli kakkonen, mikä on tullut ja mikä on sitonut sitten näitten kuntakokeilun työntekijöiden, palveluntuottajien käsiä, eikä henkilöstö pysty tekemään sille työttömälle räätälöityä työvoimapalvelua, vaan se joutuu menemään sen lain mukaan järjestelmällisesti: jokaiselle samalla tavalla, eikä voida yhtään soveltaa. Tähän pitäisi ensin saada korjaus, elikkä rahoitus ja resurssit kuntoon sinne kuntakokeilualueille.

Sama on sitten kun sinne kuntiin siirtyvät nämä TE-palvelut kokonaan: ne resurssit pitää taata. Nyt kunnat joutuvat laittamaan omaa rahaa. Ja nyt kun tilapäistä suojelua saavat tulevat sinne, niin he tuovat todella paljon lisää työtehtäviä sinne. Siellä tarvitaan tulkkia-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

usta, ja jokainen henkilö vie pidemmän ajan, kun hänen asioitaan käsitellään. Sinne tarvitaan oikeasti käsipareja todella paljon lisää.

Sitten se, että nämä kuntakokeilualueet saisivat tehdä päätöksiä siitä, täyttääkö henkilö määritelmät, että pääsisi Työkanava Oy:hyn: tarkoittaako tämä nyt sitten sitä, että näitä tilapäistä suojelua saavia voitaisiin sitten työllistää Työkanava Oy:n kautta, mikä on taas tarkoitettu osatyökykyisille, invalideille, tällaisille, ketkä eivät normaaleilla työmarkkinoilla pääse töihin?

Meillä on tämä Työkanava Oy vasta käynnistynyt, ja siitä ei oikein tiedetä, miten se toimii. Täytyisikö tehdä jonkun näköistä selvitystä siitä, onko siihen nyt oikeasti resursseja ja että se ei vääristä kilpailua ja että se tulee omillaan toimeen niin kuin pitää? Nyt jo kumminkin Työkanava Oy:n hallituksen puheenjohtaja on puhunut, että Työkanava Oy ottaa kustannustaakkaa. Mennään määritelmän ohi: laki sanoo, että ei saa vääristää kilpailua, ja nyt tämä Työkanava Oy on ottamassa kustannustaakkaa tässä näin, ja valtio maksaa sitten osan tästä palkasta työpanokseen. Työkanava Oy:n tarkoitus on hyvä, mutta nyt mennään ehkä lain ohi, sen, mikä on lain tarkoitus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen poissa. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

16.18 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Ukraina on Suomen lähialuetta ja Euroopassa oleva valtio, joka on joutunut raa'an hyökkäyssodan kohteeksi. Näin ollen ukrainalaiset ovat pakolaisia, ja heistä suurin osa on naisia ja lapsia. Meillä on todella velvollisuus auttaa ja tukea heitä kaikin mahdollisin keinoin. Kun Suomeen on tullut yli 40 000 ukrainalaista ja lisää saattaa tulla talven tullen, on tärkeää, että heille järjestetään mahdollisuuksia työntekoon. Heillä on tähän myös vahva halu, ja he haluavat lopulta kuitenkin palata kotimaahansa, kun sota loppuu — toivottavasti pian — ja Ukraina säilyttää itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden. Tässä meidän on Ukrainaa tuettava ja varmistettava myös oma turvallisuutemme sen kautta.

Arvoisa puhemies! Olen muutaman ukrainalaisen tavannut Keski-Suomessa. He todella haluavat tehdä töitä ja vastata omasta ja perheensä elannosta ja elämästä niin hyvin kuin se näissä oloissa on mahdollista. Se heidän elämäntapansa on meille tuttu eurooppalainen elämäntapa tehdä työtä ja huolehtia asioista, ja tähän haasteeseen meidän on todella vastattava. Uskon, että tämä hallituksen esitys on tarkoitettu nimenomaan edistämään työllistymistä, ja sitä kautta se on kannatettava. Myös muita työllistymisen esteitä tulee poistaa ukrainalaisten osalta. Heissä on monia ammattialoja edustavia, joita voidaan käyttää meidän tarpeisiimme, jolloin hyöty on yhteinen. Mutta myös kuuntelen hyvin tarkkaan, mitä edustaja Lehto tuossa puhui, ja niihin ongelmiin, mitä esimerkiksi tähän yhtiöön liittyy, on syytä paneutua, ja toivon, että ministeri kommentoi. Ja toisaalta voisi olla paikallaan, että tästä työllisyyskokeilusta saisimme laajempaakin tietoa, missä mennään ja miten on viisasta edetä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

16.20 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tämän esityksen tuomisesta. On aina hyvä, että byrokratiaa pyritään purkamaan, ja tämä on yksi konkreettinen esimerkki siitä. Meillä on Suomessa kohtalaisen suuri venäjänkielinen vähemmistö, ja varsinkin tuolla Kaakkois-Suomessa on varmasti mahdollisuuksia myös tulevaisuudessa käyttää tätä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

hyödyksi niin, että ukrainalainen voi niin tehdä työtä omalla äidinkielellään kuin myös siinä sivussa opetella Suomea. Tämä on myös minun mielestäni yksi teko siihen suuntaan, että me jo ennakoivasti autamme ukrainalaisia tulevassa jälleenrakennusprojektissaan. Silmä, että me voimme tarjota työtä ja he voivat ylläpitää myöskin omaa osaamistaan, on suuri merkitys, kun toivottavasti pian olemme siinä tilanteessa, että Ukrainan sota on päättynyt ja he omaa maataan pääsevät jälleenrakentamaan.

Ministeri on myös todennut, että lakimuutoksella helpotetaan maassa olevien, Ukrainasta sotaa paenneiden mahdollisuuksia työllistyä, ja työ on yksi keskeinen turvallisen arjen rakennuspalikka. Se tarjoaa toimeentulon lisäksi sosiaalisia verkostoja sekä paikan osana suomalaista yhteiskuntaa. Kiitos ministerille näistä viisaista sanoista, koska juurikin myös sitä sosiaalista kanssakäymistä täytyy tulevaisuudessa rakentaa entistä paremmaksi kaikkien meidän kansalaisten välillä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Koponen Ari, olkaa hyvä.

16.22 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! On tärkeä muistaa, että ilman velvollisuutta ei kenelläkään voi olla oikeutta. Oikeus ja velvollisuus kulkevat aina käsi kädessä. Pitää olla myös halua integroitua, elää maassa maan tavalla ja, mikä tärkeintä, oppia suomen kieli. Meillä on velvollisuus auttaa ukrainalaisia, ja he ovat näyttäneet sen, että heillä on haluja integroitua tänne meille ja olla osa tätä meidän arkeamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haatainen, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

16.22 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa puhemies! Näistä resursseista: Tässä vuoden 2023, siis ensi vuoden, täydentävässä lisätalousarviossa esitetään 4,8 miljoonaa euroa lisäystä TE-toimistojen ja kuntakokeilujen toimintamenoihin ja lisäksi 21,5 miljoonaa lisäystä kotoutumiskoulutuksiin, eli tähän ollaan kyllä varoja suuntaamassa. Nyt sitten mitä siellä kuntakokeiluissa ja TE-toimistoissa on tapahtunut resurssien osalta muutoin, niin näiden lisäysten lisäksi meidän olemme suunnanneet tähän pohjoismaiseen työvoimapaikallumalliin 70 miljoonaa euroa, joka on kyllä... En muista, milloin TE-palveluihin olisi tällaiset lisäykset tehty, eli Marinin hallitus on todella satsannut tähän. 40 prosenttia on vahvistettu TE-virkailijoiden määrää näissä palveluissa, ja sillä me olemme pystyneet myös tiivistämään ja vahvistamaan alkupäätä siitä työttömyysjaksosta.

Ja mitä tulee nyt ukrainalaisiin ja näihin muihin kotoutumispalveluihin, niihin on lisätty ja tullaan seuraamaan tätä tiiviisti. Nyt kun sitten nämä tänne tulleet ukrainalaiset alkavat hakeutua TE-palveluiden piiriin, totta kai siellä pitää kyllä sitten huolehtia siitä, että resurssit vastaavat sitä kysyntää, ja sitä koko ajan tarkasti seurataan.

Täällä kysyttiin Työkanava Oy:stä. Tämä Työkanava Oy:tä koskeva esitys ei nyt liity mitenkään ukrainalaisiin, vaan se on nyt tässä korjaustoimi, jolla mahdollistetaan kuntien mukanaolo tässä prosessissa.

Työkanava Oy:n kilpailukysymyksistä ja näistä: Ne on kyllä huolella käyty läpi, ja hallituksen esityshän oli eduskunnassa, ja se on hyväksytty, ja sinne on luotu siihen rinnalle myös tällainen neuvottelukunta, jossa ovat eri tahot edustettuina, myös ne, jotka mahdollisesti tätä kilpailuvääristymää voisivat nostaa esiin. Eli siellä tullaan seuraamaan sitä, miten se toimii, mutta on selvää, että tämänkaltaisessa toiminnassa pitää olla sen yhtiön pa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2022 vp

nosta, eli siinähan nyt sitten tavallaan toimii ikään kuin vuokratyönantaja ja korvaa sen puuttuvan osan. Mutta tämä kohdistuu vain kaikkein vaikeimmin työllistyviin osatyökykyisiin. Me puhumme kehitysvammaisista ja sellaisista vammaisista ihmisistä, joilla on todella vakava vamman aste — se ei koske edes kaikkia ryhmiä — eli kaikkein vaikeimmin työllistyvistä eli niistä ihmisistä, jotka me tahdomme unohtaa. Emme ymmärrä tällä hetkellä, että heidänkin työpanoksensa voisi olla tietyissä työtehtävissä hyvinkin merkittävä. Eli se on hoidettu.

Mutta kyllä tätä resurssikysymystä huolella tulemme seuraamaan. Siihen satsauksia on jo tehty, ja tulemme vahtimaan sitä, että ne resurssit myös riittävät. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

16.25 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Halusin ottaa vielä puheenvuoron. Mietin, käytänpö puheenvuoroa, mutta rouva ministerin vastaus kyllä niin miellytti, kun kuitenkin lausunnoissakin on otettu kantaa siihen, että resursseista on pidettävä huolta, että tehtävien hoitaminen sitten onnistuu siellä työllisyydenhoidon palvelupisteissä. Ja haluan kiittää ministeriä siitä, että tosiaan nytten, kun hallitus on esityksen tehnyt ensi vuoden talousarvion täydentämiseksi, sinne työllisyydenhoidon suuntaan niitä resursseja, euroja, tulee se 4,8 miljoonaa euroa. Kun tässä tätä lähetekeskustelua käydään ja kun tämä on menossa työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, täytyy koko ajan seurata sitä, että kun meidän työllisyyden hoitajat tekevät ansiokasta työtä jo tällä hetkellä kuntakokeiluissa, niin sitten jatkossakin työllisyydenhoidon resursseista tullaan pitämään huolta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.